

JORNADA “ATRACCIÓ D’EMPRESES EN ESPAIS PERIFÈRICS”

UNA VISIÓ GENERAL

Tortosa, 19 de desembre de 2018
JOSEP MARIA PIÑOL

UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI

Càtedra d’Economia
Local i Regional
Diputació de Tarragona
Ajuntament de Tortosa
Ajuntament d’Amposta

A. ELS COMPONENTS DE LA LOCALITZACIÓ

Decisions estratègiques i grups de factors

- Localització i dimensió, decisions complementàries i estratègiques a llarg termini.
- La demanda prevista defineix l'àrea de mercat.

Factors físics: matèries primeres, energia, infraestructures

Factors demogràfics i de mercat: recursos humans, destinació de la producció

Factors econòmics i polítics: transports, acció de l'administració (promoció, fiscalitat)

Factors de competitivitat industrial*

1. Infraestructures de transport

2. Sòl industrial

3. Energia

4. Regulació administrativa

5. Finançament

6. Fiscalitat empresarial

7. Capacitat innovadora

8. Formació industrial

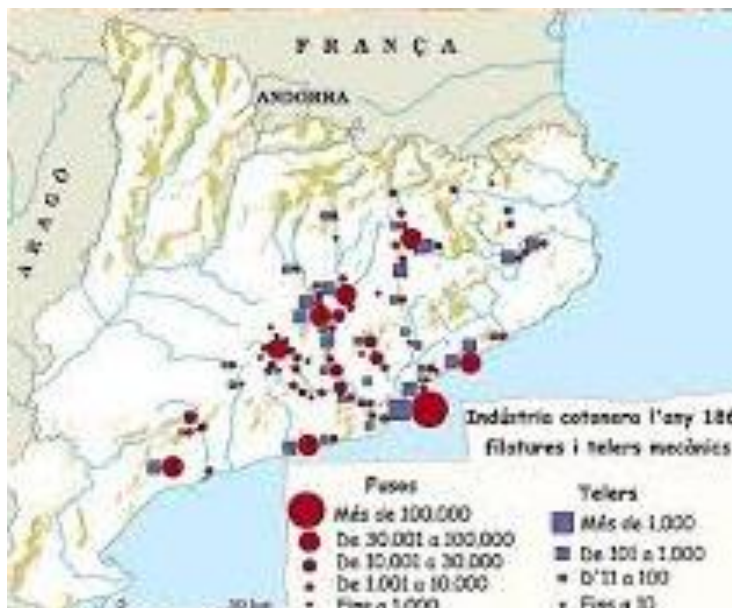
9. Estructura empresarial

10. Costos laborals unitaris: salaris i productivitat

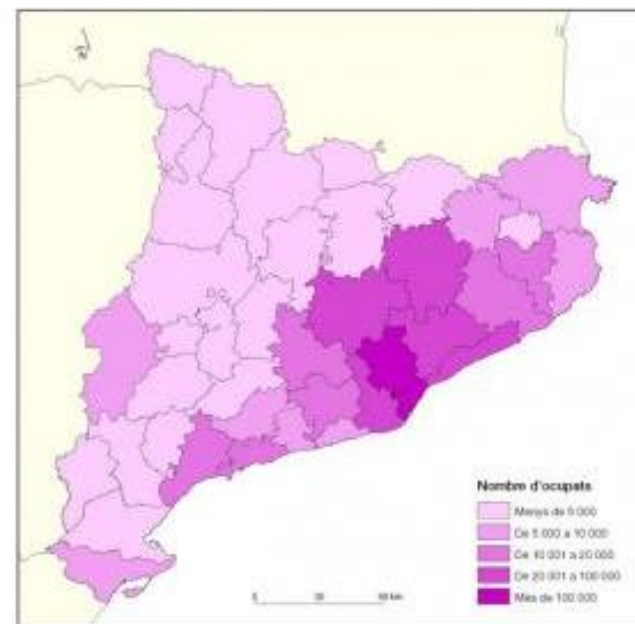
Pes de les dinàmiques tradicionals

Es tendeix a reforçar models vigents d'assentament (i de desenvolupament en general).

INDUSTRIALITZACIÓ, 1861

POBLACIÓ OCUPADA EN INDÚSTRIA

Un fenomen urbà i periurbà

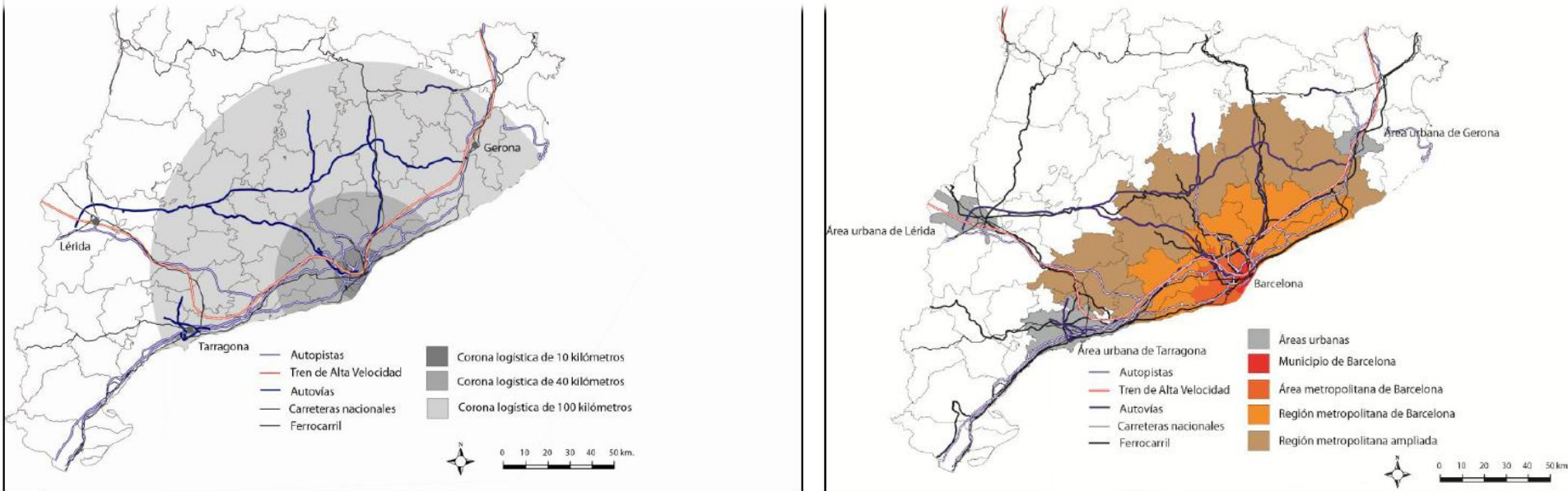
FASES D'ASSENTAMENT

- A) Assentament vinculat a les matèries primeres.
- B) Assentament a la ciutat, sense sòl específic.
- C) Crisi dels anys 70.
- D) Grans espais empresarials.
- E) Nova crisi.
- F) Noves localitzacions estratègiques qualitatives.

- **Activitats industrials encara lligades a les economies urbanes.**
- Deslocalitzacions diverses i paral·leles.
- L'efecte metropolità incideix en la resta.
- **Els nous espais estratègics són també propers a les àrees urbanes.**

Hi ha realment descentralització?

Corones logístiques i àrees urbanes

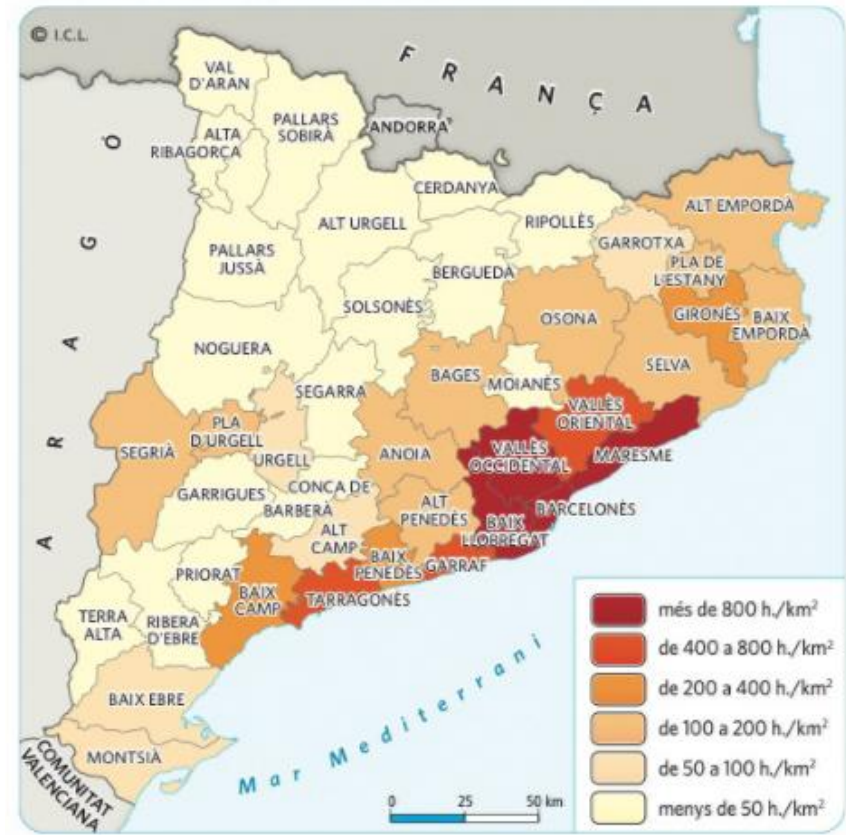
Font: Lluís Frago i Cloles (UB).

- Des de la RMB, s'han estructurat unes **corones i eixos de descentralització** que **afavoreixen zones i en marginen altres**.
- Descentralització aturada (sector immobiliari). Repunta la logística.

Factors que condicionen les zones poc denses

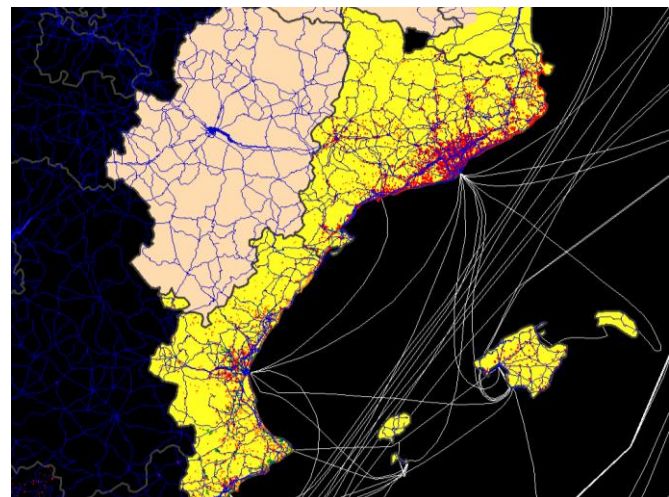
- Dinàmica condicionada per 3 factors: massa crítica, activitat preexistent i posició/accessibilitat.
- Una elevada accessibilitat pot implicar també riscos de deslocalització.
- Influeixen els recursos i serveis que ofereix el territori.

LA DENSITAT DE POBLACIÓ A CATALUNYA EL 2015

Oportunitats i riscos derivats de la localització

Àrees afavorides pels canvis	Àrees desafavorides
■ Grans ciutats globals i àrees metropolitanes. ■ Espais específics d'innovació: districtes industrials, tecnòpolis... ■ Eixos de desenvolupament urbà i industrial. ■ Àrees turístiques i d'agricultura intensiva exportadora.	■ Àrees industrials especialitzades en sectors en crisi. ■ Àrees rurals d'agricultura extensiva. ■ Àrees poc accessibles.

Centre i perifèria com a conceptes cada cop més relatius, però cal un paper actiu.

Font: Llibre d'Estil dels Sectors d'Activitat Econòmica.

B. ESPAIS EMPRESARIALS: ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Situació a les Terres de l'Ebre

- Uns 60 polígons: concentració entre Tortosa-Ràpita-Camarles i dispersió a la resta.
- Destaquen els polígons Baix Ebre, els diversos d'Amposta, zona Catalunya Sud, la Sénia. A l'interior, triangle Flix-Móra-Gandesa.
- Hi ha també localitzacions singulars (Ascó) i espais locals propers als nuclis (el Perelló).

Tipologies	Exemples
Àrees consolidades	-Polígon industrial Baix Ebre
Àrees en procés de consolidació	-Polígon industrial la Venta Nova -Polígon industrial la Partida Aubals -Polígon industrial l'Oriola -Polígon industrial la Plana
Àrees emergents i/o amb caràcter específic	-Polígon Catalunya Sud -Central de mercaderies -Portals de Ciutat -Espai químic Flix i CN Ascó -Sectors del moble a la Sénia

Principals dèficits generals

VISIÓ GENERAL

- **Lent procés de producció de sòl.**
- **Manca d'infraestructures adients, destacant les mancances en accessibilitat, energia, sanejament.**
- Manca d'urbanisme adient i respectuós amb el territori, localisme.
- Sobredimensionament d'algunes operacions.
- Manca d'infraestructures logístiques en xarxa.

VISIÓ EMPRESARIAL

- **Fragmentació i dimensió reduïda dels polígons. No localització estratègica.**
- **Dispersió i heterogeneïtat. No polítiques de conjunt.**
- Grans diferències fiscals i manca d'informació.
- L'oferta sovint respon a necessitat de l'administració.
- Les mateixes deficiències en els espais.

C. NOVES TENDÈNCIES I FUNCIONS DELS ESPAIS

Evolució funcional i especialització

- Canvis funcionals: terciarització i canvi de les empreses. Espais de funcions mixtes (poc compatible amb residencial).
- Deslocalització metropolitana. Dinàmiques frenades diversos anys. Anelles de localització.
- Orientació a òptica planificada i a la participació de més agents.
- **Tendència a l'especialització i la jerarquització. Selecció natural.**
 - Alguns espais perifèrics segueixen sense demanda.
 - Major competència per l'accés al sòl estratègic.

Mutació dels espais

- Descentralització productiva i menor dimensió empresarial. Incideix en el disseny.
- Irrupció d'activitats terciàries, en diverses mesures i orientacions (sovint fet espontani).
- Les empreses busquen també serveis per a elles i per als treballadors: logística, comerç majorista i minorista, serveis a les persones i a les empreses, transferència d'innovació, etc.
- **En els polígons catalans, les act. industrials ocupen la meitat del sòl total. Les activitats terciàries són la ¼ part.**
- Falten restaurants, serveis financers i altres serveis.

Nou urbanisme industrial: visió integrada

Àmbit	Demandes/Mesures d'intervenció
Planificació de nous espais productius	Millora de la qualitat; morfològica, dotacional, ambiental.
	Espais lliures, aparcaments, accessos.
	Control mediambiental i paisatgisme. Vigilància i seguretat interna.
Productes immobiliaris oferts	Reducció magnitud promocions.
	Diversificació interna dels parcs industrials. Magnitud parcel·les.
	Oferta de naus i edificis ind. en alçada.
	Centres d'empreses. Venda en propietat. Lloguer o lísing.
Funcionalitat i distribució interna dels usos	Més pes de la superfície destinada a oficines en immobles industrials.
	Més superfície serveis complementaris. Promoció de parcs mixtos d'activitat; oficines, àrees comercials...
Promoció i gestió de parcs/polígons industrials	Flexibilitat per adaptar-se als canvis en la demanda empresarial
	Límits a la liberalització pel risc de pèrdua de caràcter productiu
Manteniment i recuperació d'espais industrials	Programes de rehabilitació d'espais obsolets. Millora de la qualitat en polígons i àrees. Recuperació d'antics edificis industrials. Millora integral del medi ambient.

Planificació: espais estratègics

- Localització en espais seleccionats, propers a centres urbans i al peu d'eixos.
- **Espais >70 o >100 hectàrees. Disseny urbanístic global.**
 - Inclusió dels aspectes de mobilitat i multimodalitat.
 - Localització d'equipaments i serveis diversos (no només de suport empresarial).
 - Caràcter inherent de la sostenibilitat (incloent paisatgisme).
- Complement amb altres espais mitjans (corona 30 minuts).

Tendències per tipologies

- Localització: els millors espais estratègics.
- Dinamització: fusió de funcions.
- Orientació a la sostenibilitat.
- Gestió: associacions professionals, espais mancomunats.
- Buscadors i sistemes d'informació.
- Promoció: gestió de marca, eines digitals.

D. POLÍTIQUES D'ATERRATGE

Motivacions

- Voluntat de consolidar alternatives al teixit empresarial local i de captar noves empreses.
- Voluntat de fixació de població en zones interiors.
- Implantació empresarial com a via d'ingressos municipals.
Entre un 25 i un 50% dels impostos que recapten els ajuntaments dels municipis que disposen de polígons industrials provenen de les empreses localitzades.
- S'ha confiat exclusivament en factors com la disponibilitat de comunicacions, sòl i recursos bàsics. S'ha obviat factors com el talent.

Tipologies d'accions

Adequació de sòl.

Dotació d'altres infraestructures.

Modulació de preus.

Eines i accions de promoció.

Eines de suport (agències de desenvolupament i altres).

Suport a l'emprenedoria (via indirecta).

Paper dels agents promotors

Incasòl, paper significatiu des d'un punt de vista territorial.

**FASES DE DESPLEGAMENT
DIVERSES**

Agents privats, amb un paper creixent.

Consorti de la zona Franca com a agent amb capacitat territorial i visió sectorial.

Els ajuntaments de dimensió mitjana i bona localització han estat agents actius.

Intervenien altres en la promoció (p.ex. ACCIÓ).

E. REFLEXIONS FINALS I BONES PRÀCTIQUES

Algunes reflexions finals

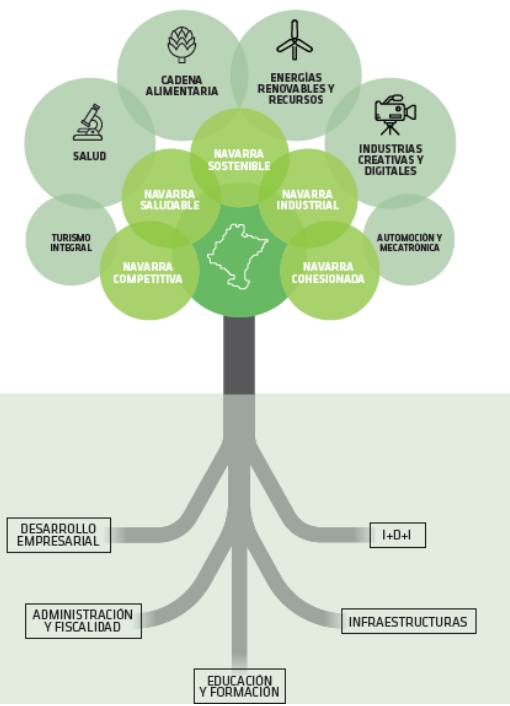
- **Agents públics tendeixen a equiparar indústria i desenvolupament.**
- **S'ha confiat exclusivament en factors com carreteres, sòl, aigua. S'ha obviat factors com el talent.**
- La resposta local és diferent en cada cas.
- Es pot parlar més d'una tendència que d'una política voluntarista.
- **Els polígons poden ser un entorn adient per al desenvolupament empresarial, però també un factor limitador.**
- Es necessita la dinàmica de l'entorn i se li dóna servei alhora.
- Espais que evolucionen en tipus d'empresa i serveis demandats.

Bones pràctiques no exhaustives (a banda dels ponents)

- **Governança:** B-30 (i hub B-30), eix C-17.
- **Polítiques de localització i diversitat d'oferta:** la Selva del Camp, Ólvega.
- **Cimera de ciutats per a la inversió:** Invest in cities.
- **Cercadors de polígons i sistemes info:** SIPAE, Álava Agencia D., Ajt. Tarragona.
- **Parcs empresarials avançats i parcs tecnològics:** sistema Vallès, sistema Gavà-Viladecans, sistema l'Hospitalet-Cornellà, PT Vallès, Tecnoparc Reus, Elche Parque Empresarial, Campus Lekaroz.
- **Espais d'usos múltiples/reorientació d'espais:** parc empresarial Sabadell, 22@.
- **Espais de qualitat mitjana elevada:** l'Alba (Vila-seca), polígons nord de Vic, Torrefarrera, Bell-lloc, Vila-sana.
- **Espais petits d'orientació mixta:** Sta. Coloma de Queralt, Móra la Nova.

Un área de especialización inteligente

En el contexto de la Euroregión Aquitania-Euskadi, Navarra el Campus Empresarial de Lekaroz está concebido para acoger empresas de algunos de los subsectores prioritarios de las Estrategias de Especialización Inteligente de las 3 regiones:

Se localiza en el centro de un triángulo que forman las ciudades de Pamplona-Iruña (48 km), Donostia-San Sebastián (60 km) y Bayona (63 km).

- A 40 minutos de Vías de Alta Capacidad: A63, A1, AP1, A15.
- A 60 minutos de los Puertos de Pasajes y Bayona.
- A 60 minutos del Aeropuerto Internacional de Biarritz.
- A 45 minutos de los Aeropuertos de Noain-Pamplona y Hondarribia-San Sebastián

ELCHE

Ciudad para invertir
A city to invest in
Campus Tecnológico
Technological Campus

Nuevo espacio para empresas innovadoras y de base tecnológica

10 RAZONES PARA INVERTIR EN ELCHE, UNA CIUDAD VERDE, ECOINNOVADORA, CREATIVA Y DIGITAL.

10 REASONS TO INVEST IN ELCHE, A GREEN, ECO-INNOVATIVE, CREATIVE AND DIGITAL CITY.

01

Localización estratégica con fácil acceso a mercados y clientes.

En el centro del Arco Mediterráneo español.

Strategic location with ready access to markets and customers.

In the centre of the Spanish Mediterranean Arc.

02

Estructura económica muy diversificada.

Agricultura, comercio, industria, servicios, turismo.

Highly diversified economic structure.

Agriculture, trade, industry, services, tourism.

03

Base empresarial amplia y dinámica.

Valores de creatividad e innovación.

Wide and dynamic business base.

Creativity and innovation values.

04

Talento altamente cualificado.

Capacidad de atracción de jóvenes emprendedores.

Highly qualified talent.

Capability of attracting young entrepreneurs.

05

Potente ecosistema de innovación.

5 universidades en la provincia de Alicante, 3 en Elche.

Powerful innovation ecosystem.

5 Universities in Alicante province, 3 in Elche.

F. ALGUNES OPCIONS D'ACTUACIÓ

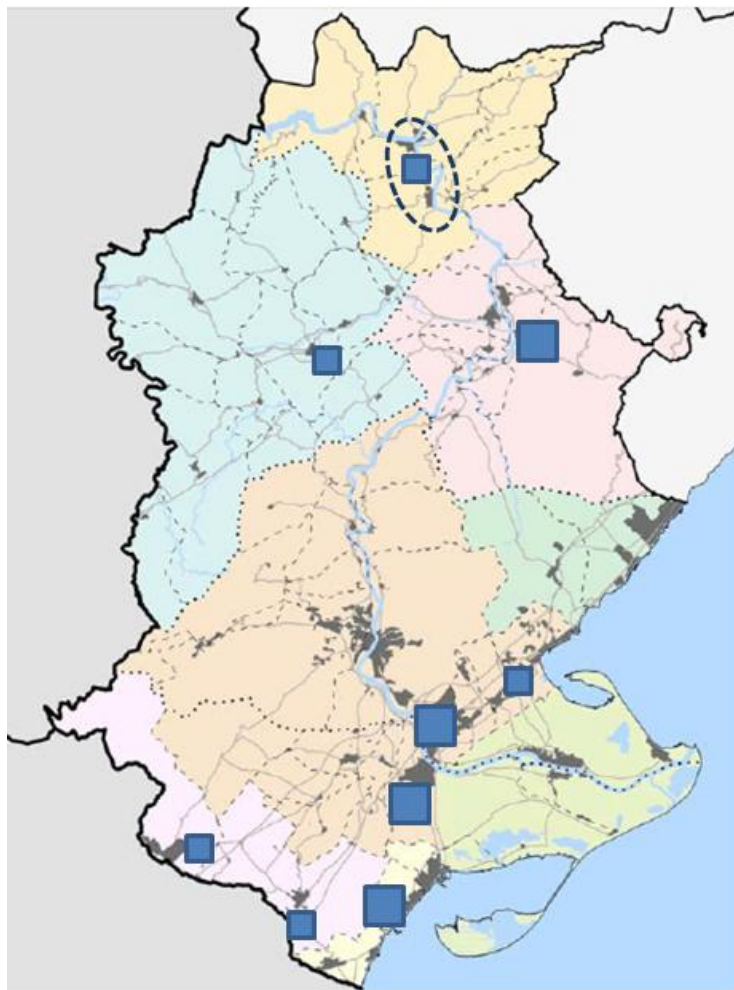
Àmbit de planificació territorial

- Partir d'anàlisis de viabilitat i de la consulta a les empreses.
- Emmarcar les actuacions en els criteris de planejament de Catalunya i avaluació ambiental de plans i programes.
- **Prioritzar les actuacions i reserves estratègiques (previament definides).**
- Criteris de funcionalitat, racionalitat i eficiència.
- Avaluar la disponibilitat dels municipis i determinar protecció territorial.
- Definir usos i sectors amb un caràcter global i no espontani.
Reorientació imaginativa en alguns casos.
- **Diverses tipologies a cada comarca/àrea (incloent parc empresarial estratègic amb tots els serveis i amb elements de suport a l'empresa).**

Àmbit de gestió/altres

- Gestió professionalitzada/associacions posades al dia.
- Promoció i comercialització.
- Relació amb el sistema logístic.
- Afavorir la complementarietat entre models. Inclou naus de lloguer de protecció oficial.
- Serveis energètics i relacionats amb les TIC.
- Serveis de formació, assessorament, altres serveis a les empreses.
- Gestió de la mobilitat.
- Altres: gestió ambiental, flexibilitat dels espais.

Ebre: una possible xarxa nodal estratègica

Nivell 1:

- Catalunya Sud+CIM/Logis.
- Altres sistema Cat. Sud-Amposta-Alfacs.
- El Molló (Móra la Nova).

Nivell 2:

- La Sénia.
- Ulldecona.
- Camarles.
- Clarificació sistema Flix-Ascó (reindustrialització).
- Gandesa.

Consolidació, millora, reforma:

l'Ametlla, Santa Bàrbara, el Perelló, Tortosa
Portals, Jesús, Móra d'Ebre, Móra la Nova, etc.

Cal visualitzar i promoure la xarxa d'espais de manera integrada i relacionada amb una visió i una estratègia territorial prioritzades.